

OTA Antwerpen
interculturele bemiddeling & coaching

JAARKRANT 2019

Voorwoord

Beste lezer

Dit voorwoord wordt in bijzondere omstandigheden geschreven. Enkele weken geleden deed het virus COVID-19 zijn intrede in ons land en ondertussen zijn er verstrekkende maatregelen om de verspreiding ervan tegen te gaan. We worden met z'n allen opgeroepen onze verantwoordelijkheid op te nemen en onze burgerzin te laten primeren. Voor OTA betekent het opnemen van die verantwoordelijkheid dat we ons sowieso gedreven blijven inzetten voor de jeugdhulp. Maar dat we dat vanuit solidariteit natuurlijk binnen het kader van de opgelegde maatregelen doen. Groepsworkshops bieden we voorlopig niet aan. We zetten wel extra in op onze adviesfunctie. We verdiepen ons coachingsaanbod aan individuele hulpverleners. En we ondersteunen dringende cliëntgesprekken via beeldbellen.

Wat het effect van dit alles zal zijn op de werking van OTA, dat is voorlopig nog koffiedik kijken. De kans is reëel dat hierover iets te lezen valt in het jaaroverzicht van 2020. Maar 'first things first': U zit paraat om het jaaroverzicht van 2019 door te nemen.

Voor het vierde jaar op rij neemt het jaaroverzicht van OTA Antwerpen de vorm aan van een krant. Het gouden randje ontbreekt dit jaar. Dat was voorbehouden voor het feestjaar 2018 waarin we 30 kaarsjes mochten uitblazen. Maar toch blikken wij ook dit jaar tevreden en trots terug. Er werd hard gewerkt in 2019. Er kwamen véél en boeiende opdrachten op ons af. We vertellen u graag ons verhaal!

Ga er dus gerust even bij zitten. En blik samen met ons terug naar het voorbije jaar. Wij hopen u beknopt maar helder te informeren.

Namens het ganse team van OTA Antwerpen,

Ruth Kusé, coördinator

PS Neem misschien nog snel een pen of potlood bij de hand, dan kan u straks op de achterzijde van de krant het kruiswoordraadsel invullen.

Inhoud

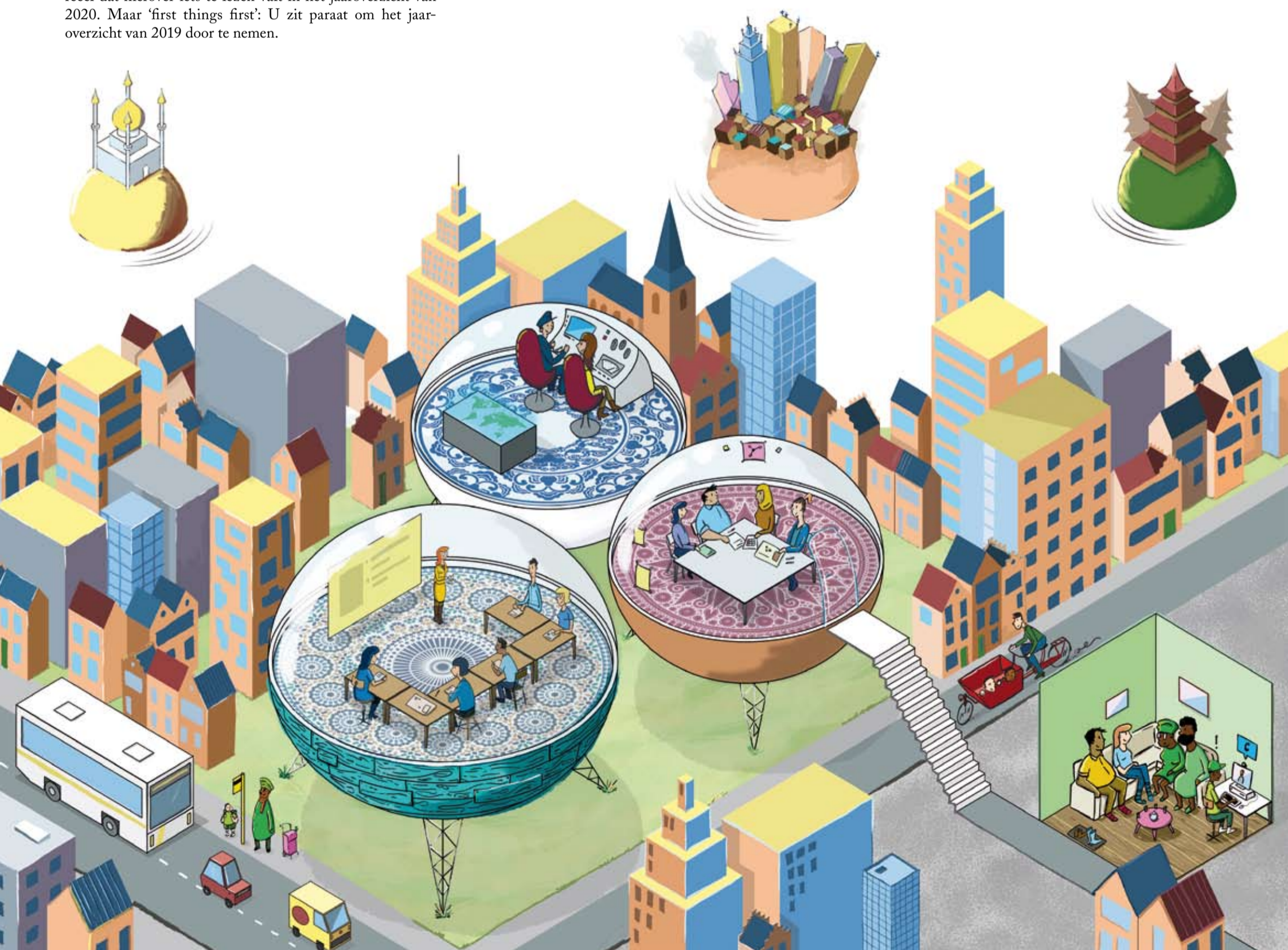
2019 IN CIJFERS

- ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN..... 2
- ADVIESVRAGEN..... 3
- VORMING EN COACHING..... 3

PROJECT

'Cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingencrisis en van radicalisering op de integrale jeugdhulp'..... 4

Kruiswoordraadsel..... 4

2019 IN CIJFERS

Kernopdrachten

302 ONDERSTEUNINGS-TRAJECTEN
142 ADVIESVRAGEN
50 TEAMCOACHINGS/VORMINGEN

Hoe pakken we dat aan?

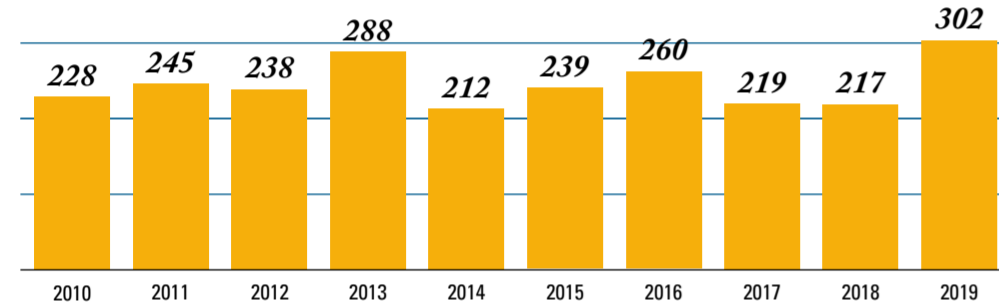
- Door een helpdesk (telefoon/mail) aan te bieden waar we info, kadering en praktische tips geven en gericht doorverwijzen wanneer nodig.
- Door individuele hulpverleners participatief te ondersteunen doorheen hun hulpverleningstraject.
- Door met teams en organisaties aan de slag te gaan.

In 2019 kwamen er via onze helpdesk 142 adviesvragen binnen. We boden ondersteuning in 302 hulpverleningstrajecten. En er werd opnieuw stevig ingezet op groepswerk: 28 teamcoachings en 22 vormingen.

OTA ondersteunt de hulpverlening aan jongeren met een migratieachtergrond. We adviseren en coachen hulpverleners wanneer ze ervaren dat interculturele, levensbeschouwelijke of migratiegebonden elementen een rol spelen in het hulpverleningstraject. De OTA-ondersteuning is casusgebonden, maar beoogt een versterking van de interculturele competenties van de hulpverleners en zijn/haar team. We ambiëren op die manier ook bij te dragen aan de identiteit van de gehele dienst of organisatie met betrekking tot cultuurvoelige hulp.

ONDERSTEUNINGSTRAJECTEN

OTA bood in de loop van 2019 ondersteuning in maar liefst 302 hulpverleningstrajecten. Dit is een heel hoog cijfer in vergelijking met voorbije jaren:

Niet alle 302 ondersteuningstrajecten werden ook in 2019 opgestart. Het aantal nieuw opgestarte trajecten in 2019 is 217. De overige trajecten liepen al langer. Er werd gewerkt in drie dossiers uit 2015, vier dossiers uit 2016, zestien dossiers uit 2017 en 61 dossiers uit 2018.

Zoals gewoonlijk nemen we de nieuw opgestarte trajecten voor u verder onder de loep. Wie meldde aan? En wat was het profiel van de jongeren?

AANMELDERS

	2016	2017	2018	2019
CLB	65	63	36	58
OCJ	30	13	31	31
SDJ	24	15	27	21
OOOC	19	13	24	24
CB	12	29	19	20
BTH	8	9	3	11
PZA	5	3	3	3
CHAH	5	5	8	10
CKG	4	1	3	7
CAW(JAC)	3	0	1	4
DJG	3	0	1	3
DC	3	1	1	5
GI	2	4	1	8
ZP	1	0	0	0
VAPH	1	0	1	2
GGZ	0	1	0	1
VK	0	3	3	1
OND	0	0	3	1
K&G	0	0	1	0
CIG	0	0	1	0
FJC	0	0	1	0
BZW	0	0	1	3
voogd	0	0	0	1
HCA	0	0	0	1
Kompas+	0	0	0	1
CO3	0	0	0	1
TOTAAL	185	160	169	217

REGULIERE WERKING EN PROJECTEN

Naast onze reguliere werking liep in 2019 ook nog steeds het project 'Cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingencrisis en van radicalisering op de integrale jeugdhulp' (*). Daarnaast engageerden we ons ook voor de samenwerkingsverbanden van één gezin – één plan.

167 binnen reguliere OTA-werking
44 project NBMV
3 project RADICALISERING
3 één gezin - één plan 1G1P

(*). Meer hierover is verder in de krant terug te vinden.

M/V EN LEEFTIJDEN

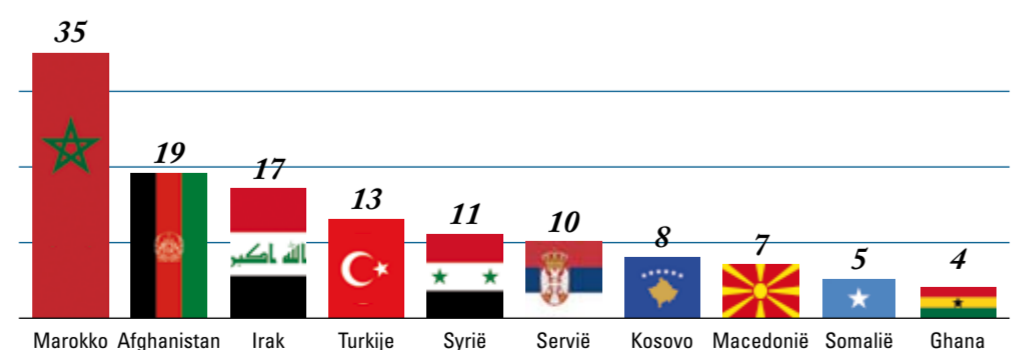
72 dossiers van JONGENS
72 dossiers van MEISJES
73 dossiers van GEZINNEN

Wanneer het over een gezin gaat, dan registreren we niet van elk kind de leeftijd. Als we de leeftijden bekijken van de 72 jongens en 72 meisjes van wie het hulpverleningstraject werd aangemeld, dan komen we tot volgend overzicht:

14 tussen 0 EN 6 JAAR
33 tussen 7 EN 12 JAAR
69 tussen 13 EN 18 JAAR
28 18+

SUPERDIVERSITEIT

Om u een beeld te geven van de aanwezige superdiversiteit bij de jongeren, geven we een overzicht van de meest voorkomende herkomstlanden van de moeder (*). Dit is uiteraard niet het volledige verhaal. Herkomst is een zeer complex gegeven.

(*). Een overzicht geven van de meest voorkomende herkomstlanden van de moeder is een keuze. Herkomst van de vader als vergelijkingspunt nemen had net zo goed gekund.

ADVIESVRAGEN

Heel wat verschillende diensten en organisaties maken gebruik van onze adviesfunctie. Hieronder geven we mee wie dat veelvuldig deed. Maar ook huisartsen, therapeuten, voogden van NBMV, politiemensen, OCMW-assistenten, enzovoorts kunnen bij ons terecht. Er is dagelijks van 9u30 tot 12u30 permanentie (behalve op dinsdag). We zijn op dat moment bereikbaar via 03 663 13 63 of info@ondersteuningsteam.be.

Organisatie	Aantal
CLB	53
OOOC	15
CB	13
CKG	7
CHAH	7
OND	6
BTH	6
CAW	5
GGZ	4
SDJ	4

03 663 13 63
info@ondersteuningsteam.be

VIND OTA ANTWERPEN LEUK OP FACEBOOK!

U vindt op de OTA-pagina alle praktische info rond ons ondersteunings- en vormingsaanbod, maar ook interessante artikels, filmtips, enzovoorts ...

VORMING EN COACHING

Naast het ondersteunen van individuele hulpverleners gaan we ook coachend aan de slag met teams en hebben we vorming in de aanbieding. De meeste vorming bieden we op maat aan. Daarnaast programmeren we elk jaar ook een aantal vormingsdagen in open aanbod, toegankelijk voor alle hulpverleners binnen de Integrale Jeugdhulp.

In het overzicht van ons groepsaanbod in 2019 zijn 28 teamcoachings terug te vinden en 22 vormingen. Het gaat zowel om aanbod dat binnen de reguliere OTA-werking kan gekaderd worden, als om aanbod in kader van het project 'Cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingencrisis en radicalisering op de integrale jeugdhulp'. Op het eind van het jaar, op 9 december, vond ook één vormingsdag plaats in kader van 'één gezin – één plan'. Deze vormingsdag maakte deel uit van een tweedaags aanbod aan de wijkwerkers van het samenwerkingsverband in Antwerpen. De tweedaagse was een samenwerking met De Touter, team Diversiteit en team Taal van Atlas, en de Sociale Tolkendienst.

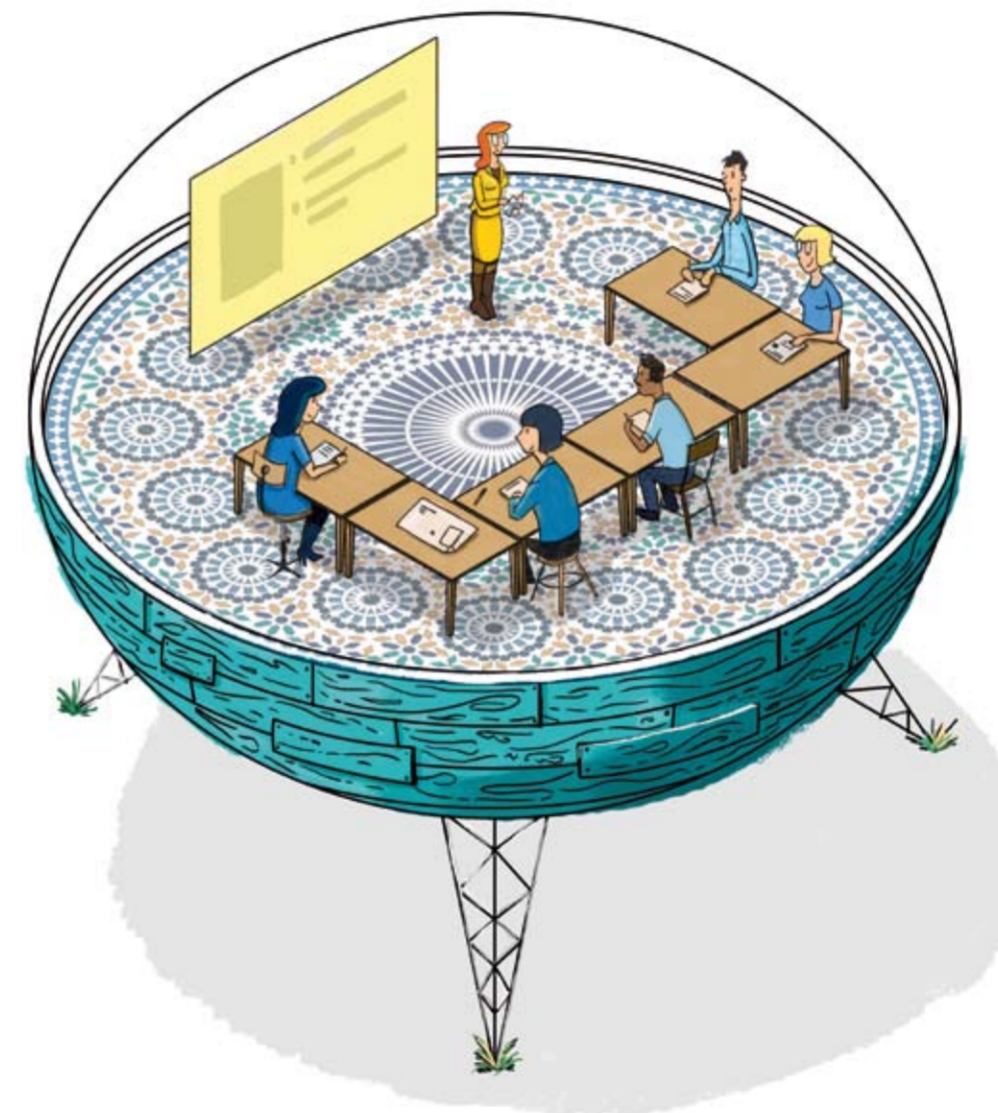
	TEAMCOACHINGS	VORMINGEN
Reguliere werking	12	16
Project minderjarige vluchtelingen	16	3
Project radicalisering		2
1 gezin 1 plan		1
Totaal	28	22

OPEN AANBOD 2020

Ook in het nieuwe jaar staan al enkele vormingsdagen ingepland in open aanbod. In het voorjaar is er (als de opgelegde maatregelen in kader van COVID-19 dit toelaten) 'Kiezen is verliezen' over identiteitsbeleving bij jongeren met migratieroots (donderdag 18 juni in De Warande in Turnhout).

In het najaar is er een vormingsdag rond de impact van gedwongen migratie (donderdag 24 september in Buurthuis Cortina in Antwerpen), we bieden 'Kiezen is verliezen' nogmaals aan (donderdag 22 oktober in Buurthuis Cortina in Antwerpen) en we werken in samenwerking met Naima Charkaoui een dag rond de effecten van racisme (donderdag 3 december in Antwerpen – locatie nog niet bekend). We zijn ook nog volop bezig aan een vormingsaanbod rond 'taal en betekenisgeving' en misschien komt ook 'kruispuntdenken in de jeugdhulp' nog aan bod, dus hou zeker onze website www.ondersteuningsteam.be en onze Facebookpagina 'OTA Antwerpen' in de gaten!

Wie graag nog wat extra info heeft over het open aanbod of wie zin heeft om in te schrijven,

Afbeelding uit 'Intersectorieel denken' uitgegeven door Ella vzw / illustratie: apostrof (Sara S'Jegers)

PROJECT

In 2019 liep voor het derde jaar op rij naast de reguliere OTA-werking ook het project 'Cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingencrisis en van radicalisering op de integrale jeugdhulp'. Binnen het project nemen we ondersteuningsvragen op die gekaderd kunnen worden binnen twee maatschappelijke uitdagingen die hun impact hadden en hebben op de jeugdhulp. Enerzijds is er de impact van de vluchtelingenstroom die in 2015 op gang kwam. Anderzijds is er de impact van radicaliseringsprocessen bij jongeren. Dat laatste benaderen we evenwel vanuit een breder maatschappelijk perspectief van groeiende polarisatie en toenemend racisme.

MINDERJARIGE VLUCHTELINGEN

Wat de vluchtelingenproblematiek betreft, zette OTA Antwerpen haar expertise opnieuw breed in voor alle hulpverleners binnen de integrale jeugdhulp die te maken krijgen met minderjarige vluchtelingen, zowel niet-begeleid als vergezeld door gezinsleden. We boden individuele ondersteuning in 55 hulpverleningstrajecten met minderjarige vluchtelingen en hun context. We formuleerden via de helpdesk 29 adviezen m.b.t. minderjarige vluchtelingen. En we kozen ook bewust voor een ruimer groepsaanbod. Op basis van de geformuleerde conclusies op het eind van het vorige projectjaar (2018) werd enerzijds het vormingsaanbod uitgebreid met een aanbod rond gezinshereniging, en werd anderzijds een samenwerkingstraject opgezet met de teams van de leefgroepen NBMV in de provincie Antwerpen.

Het samenwerkingstraject met de leefgroepen bestond uit een maandelijks intervisiemoment waarop enkele vertegenwoordigers per leefgroep met elkaar konden uitwisselen rond samen gekozen thema's. In de loop van 2019 vonden zeven intervisiemomenten plaats. De volgende thema's kwamen aan bod als insteek voor de groeps gesprekken.

- Het belang van respect krijgen/geven
- Psychologische ondersteuning
- Hoe jongeren motiveren?
- Agressie (beleid)
- Stilstaan bij je eigen begeleidingsstijl: krachten/valkuilen
- Teamwerking
- Grenzen en grensoverschrijdend gedrag

Onderstaande tabel geeft nog een overzicht van onze inzet in 2019 m.b.t. het thema van gedwongen migratie en de doelgroep van minderjarige vluchtelingen.

MINDERJARIGE VLUCHTELINGEN	
Ondersteuning in individuele dossiers - adviserend	29
Ondersteuning in individuele dossiers - participatief	55
Teamcoachings	16
Vorming	3

RADICALISERING

Het aantal ondersteuningsvragen in kader van radicalisering bleef in 2019 (net als in 2018) beperkt. We boden ondersteuning in drie hulpverleningstrajecten met jongeren bij wie er een vermoeden van radicalisering was en we kregen via de helpdesk vijf vragen hieromtrent binnen. Het open vormingsaanbod 'Kwetsbare jongeren en radicale ideeën' dat we in 2019 driemaal programmeerden kon uiteindelijk slechts één keer doorgaan met voldoende deelnemers.

Ook hier geven we onze inzet in 2019 nog even weer in een overzichtstabel:

RADICALISERING	
Ondersteuning in individuele dossiers - adviserend	5
Ondersteuning in individuele dossiers - participatief	3
Teamcoachings	0
Vorming	2

EINDRAPPORT

Het project liep net als de voorbije projectjaren (2017 en 2018) ook in 2019 parallel bij de vier Vlaamse OTA's en we dienden dan ook opnieuw een gezamenlijk eindrapport in. We geven in dat rapport een overzicht van onze acties binnen het project, maar formuleren ook een aantal conclusies. De conclusies wijzen erop dat de thema's vooropgesteld aan het project voor uitdagingen blijven zorgen.

1. Gezinshereniging

Gezinnen op de vlucht migreren vaak niet samen. Heel wat minderjarige vluchtelingen maken de overstek eerst alleen om daarna met andere familieleden te herenigen. Via een gezinsherenigingsprocedure proberen heel wat NBMV hun gezin opnieuw samen te brengen. Deze procedure brengt op verschillende vlakken heel wat stress en onzekerheid met zich mee. Naast administratieve, financiële en praktische druk ervaren veel jongeren een grote psychosociale last zowel voor de gezinshereniging als erna. Daarnaast leggen veranderende rollen, verkeerde verwachtingspatronen en spanningen tussen generaties aanzienlijk wat druk op herenigde gezinnen. Hoe kan je als hulpverlener jongeren hierop voorbereiden? En wat na de hereniging? Blijkt het steeds een verhaal van 'one happy family' te zijn of ligt de waarheid in de realiteit ergens anders? Hoe worden kinderen opnieuw kinderen en welke rol is er voor ouders weggelegd? Hoe ondersteun je als hulpverlener het 'nieuw samengesteld gezin'? Dit is een greep uit de veelheid aan vragen waar OTA jeugdhulpverleners op verschillende manieren in ondersteunt. We stelden ook dit jaar vast dat een structurele opvolging van gezinnen ná de hereniging een hiaat is in het hulpverleningslandschap. Sommige organisaties nemen de begeleiding van herenigde gezinnen op in het kader van nazorg aan de jongere, maar krijgen hiervoor onvoldoende ruimte en middelen om dit proces goed te kunnen begeleiden.

2. Tekort aan psychologische bijstand

Een blijvend, terugkerend pijnpunt blijkt ook dit jaar een tekort aan (gespecialiseerde) psychologische bijstand voor minderjarige vluchtelingen en hun context. Enerzijds sluit de problematiek van deze doelgroep niet aan bij het bestaande aanbod en blijkt een ontbrekende contacttaal veelal doorslaggevend om geen therapie op te starten. Anderzijds is de financiële drempel vaak te hoog om beroep te kunnen doen op een (gespecialiseerd) aanbod. Methodieken als 'Mind-Spring' kunnen hierin een deel van de vragen opvangen. Echter merken we dat er een groot tekort is aan gespecialiseerde therapeutische ondersteuning voor mensen met een migratieachtergrond.

3. Het belang van tijd en geduld

Als hulpverlener is het essentieel om erkenning te geven voor het verhaal en de situatie van vluchtelingen. We stellen nochtans vast dat we na dit verhaal heel snel een komma en een 'maar' plaatsen. We zijn ongeduldig in de hulpverlening, we willen te veel te snel. Soms is het nodig eerst te investeren in veiligheid, stabiliteit, verbinding en vertrouwen. Hulpverleners geven aan dat hun takenpakket steeds uitgebreider wordt, maar dat het tijdsbestek waarin ze een veelheid aan opdrachten moeten uitvoeren hetzelfde blijft. Vooral in de begeleiding van nieuwkomers zorgt dit ervoor dat de tijd die nodig is om verbinding te maken er niet is, waardoor sommige problemen uiteindelijk ontaarden in grotere conflicten. Bovendien is het werken rond opvoeding niet evident zolang er te veel andere praktische stressfactoren zijn zoals huisvesting, papieren, school, enzovoort. Er is (te) weinig begrip voor de overlevingsstatus waarin vluchtelingengezinnen zich bevinden.

4. Tolken

Als laatste aanbeveling willen we ook nog even stilstaan bij het grote taal-vraagstuk. Taal is een fundamenteel onderdeel van een betrouwbare, effectieve en efficiënte hulpverleningsrelatie. In het werken met vluchtelingen en nieuwkomers zijn tolken onmisbaar geworden. Helaas hebben we het afgelopen jaar een groeiende frustratie bij hulpverleners gemerkt. Tolken zijn onvindbaar, schaars en bovenal bijna onbetaalbaar geworden. We geven als OTA's steeds de boodschap om in te zetten op het inschakelen van tolken, maar merken steeds meer dat dit in de praktijk haast onhaalbaar is geworden. We horen dat sommige organisaties de begeleiding aan jongeren en gezinnen weigeren omwille van het ontbreken van een gemeenschappelijke taal.

VERDERZETTING PROJECT

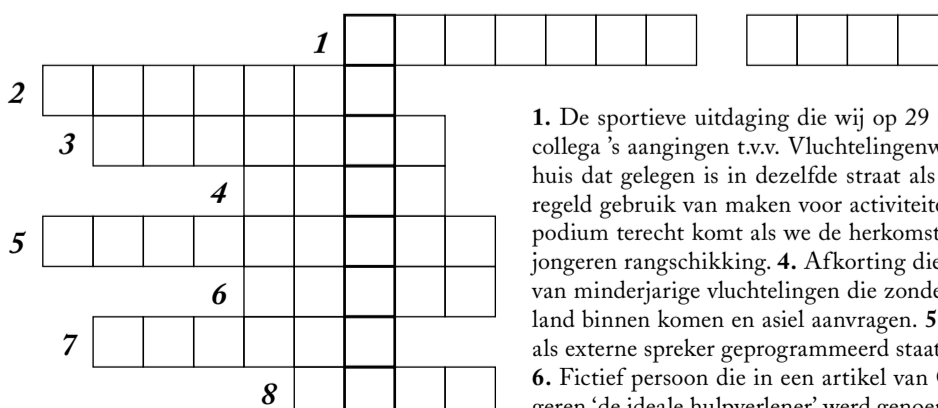
In 2020 engageren de OTA's zich opnieuw om hun expertise in te zetten voor hulpverleners die met de doelgroep van minderjarige vluchtelingen te maken krijgen. We ondersteunen en coachen hen in individuele trajecten, maar blijven ook absoluut intervisie, teamcoaching en vorming voorzien.

Ook wat betreft het thema radicalisering engageren we ons om casuïsondersteuning te blijven bieden aan hulpverleners. Daarbij zien we het evenwel als noodzakelijk om na te denken over de ruimere vraagstukken en uitdagingen die aan radicaliseringsprocessen voorafgaan. Hoe kunnen we als OTA bijvoorbeeld aan de slag rond de groeiende polarisatie in het maatschappelijk debat?

Kruiswoordraadsel

Dit kruiswoordraadsel kan u waarschijnlijk invullen met uw parate kennis over OTA Antwerpen. Wie weet vindt u ook enkele antwoorden in deze jaarkrant terug. Als het lukt om alles correct in te vullen, dan komt u te weten welke leuke collega ons team in 2020 helaas verlaat.

We maken van deze puzzelgelegenheid gebruik om haar even in de spotlights te zetten en om haar hartelijk te bedanken voor alle OTA-inzet. En veel succes met de nieuwe uitdaging, kanjer!

1. De sportieve uitdaging die wij op 29 september 2019 met enkele OTA-collega's aangingen t.v.v. Vluchtelingenwerk Vlaanderen.
2. Een tof buurt-huis dat gelegen is in dezelfde straat als OTA Antwerpen en waar we geregeld gebruik van maken voor activiteiten.
3. Het land dat net niet op het podium terecht komt als we de herkomstlanden van (de moeders van) onze jongeren rangschikken.
4. Afkorting die gebruikt wordt voor de doelgroep van minderjarige vluchtelingen die zonder begeleiding van volwassenen ons land binnen komen en asiel aanvragen.
5. De familienaam van de dame die als externe spreker geprogrammeerd staat in ons vormingsaanbod van 2020.
6. Fictief persoon die in een artikel van OTA Antwerpen (2016) door jongeren 'de ideale hulpverlener' werd genoemd.
7. Voornaam van de man die al méér dan 20 jaar voorzitter is van onze R.v.B.
8. Letterwoord van de intervisie-methodiek die we intern toepassen om een dossier te bespreken maar die we ook extern wel eens op tafel leggen.